

УДК [378.016.80]:33

Марія Якубовська

КУЛЬТУРОЛОГІЧНА ПАРАДИГМА У НАУКОВІЙ СПАДЩИНІ І. А. ЗЯЗЮНА

У час, коли українське суспільство не лише неухильно прямує до пошуку свого ідеалу, а перебуває у процесі творення нових суспільних форм, педагогічна наука має високу місію – творення нової особистості нової суспільної формації. Володіючи геніальною інтуїцією, академік І. Зязюн належав до когорти українських учених, які гідно репрезентували українську педагогічну науку у світовому духовному просторі, повсякчас переконуючи людство, що гідність і одержимі чесноти людської індивідуальності є наріжним каменем усіх духовно-творчих процесів суспільства.

Він був учителем і наставником цілої когорти учених, яких заряджав своєю невсипущою енергією, кристалічною чистотою і самовідданістю, з якою служив своїй справі. І. Зязюн своїми працями постійно доводив, що вітчизняній педагогіці потрібні нові акценти та модернізовані шляхи її розвитку, був переконаний, що у пошуках істини та сутності речей освіта і наука сприймаються як процес і результат творення людиною свого образу в просторі культури. Саме тому вони у виборі оптимальних і перспективних шляхів модернізації звертаються не лише до традиційних і нових методологій пізнання освітньої дійсності, а й до розуміння тих світоглядних переконань, які розкривають природу та сутність головного суб'єкта освітніх перетворень – людини, що навчається і навчає. «Перебуваючи в умовах постійної регламентації власних думок і стилю поведінки, я відчував, що гальмуються мої спроможності пізнавати нове, оригінальне і використовувати його для формування власного «Я» – наголошував в одному з інтерв'ю І. Зязюн [3].

За переконаннями І. Зязюна, зміна художньо-освітньої парадигми є характерною ознакою сучасності. Поліцентризм світосприйняття ХХІ ст. репрезентує мозаїчність людського буття, не лише вимагаючи від людини нових форм освоєння світу і власної життєтворчості, а й покладаючи на неї відповідальність за особистісний вибір. Нова світоглядно-антропологічна дефініція зумовила переосмислення традиційних підходів до художньо-освітнього буття, що ґрунтувалися на розумі, порядку та законах досконалості. Тут бере витoki новітня парадигма культурологічної освіти сучасності як основа становлення професійної майстерності людини. За умов гуманізації й індивідуалізації освіти в основі культурологічного підходу по-

винен бути діяльнісний підхід, оскільки за умов гуманізації та індивідуалізації освіти особистісне начало набуває свого стрижневого значення.

На думку І. Зязюна, якщо в культурі вбачати «культивування» особистості, то в центрі уваги стане людина [3, с. 2-8]. Це суттєво змінює вектор освітньо-виховної діяльності – особистість формується не для діяльності, а діяльність формує людину. У здатності мистецтва давати особистості естетичну насолоду криється його об'єднуюча та перетворювальна, творча можливість. Вона формується у безпосередній творчій діяльності, разом із тим є формою індивідуального духовного стану особисті.

У підручнику «Педагогічна майстерність» І. Зязюн наголошує на принципі цілісного підходу, який полягає в тому, що знання засвоюються як практичний досвід [4]. Важливо, аби теоретичні знання осмислювалися у процесі дискусії, складання схем-конспектів або в іншій системоутворювальній формі.

Так народжувалася ідея нової парадигми у вітчизняній педагогіці – парадигми культурологічної. Найважливішим, на нашу думку, є ціннісний підхід до культури, оскільки людина, творячи культуру, творить саму себе як суб'єкта соціокультурного процесу, тобто культура – це праця, а її надбання – праця не менша, крім того, вона втілює людський дух і є берегинею загальнолюдських цінностей.

Сучасний етап історії людського суспільства характеризується тим, що культура опинилася перед викликом у зв'язку з проблемами перспектив сучасної цивілізації. І. Зязюн розумів величезне завдання методологічного забезпечення професійної підготовки сучасних фахівців. Цей напрям набуває у даному контексті пріоритетного значення, а переорієнтація освіти з формування особистості на стратегію її розвитку та саморозвитку вже частково реалізується в особистісно орієнтованих, гуманістичних наукових парадигмах і педагогічних системах.

Розуміючи, перед якою загрозою опинилося людство, І. Зязюн став основоположником концепції педагогічної майстерності, розвиваючи ідеї Добра, Краси і Культури у процесі формування особистості. Видатний філософ, культуролог, мистецтвознавець, вчений все своє творче життя присвятив актуалізації найкращого, найпрекраснішого в Людині, щоденно стверджуючи своє кредо: «Педагогіка – моє життя!» [3]. Техногенна цивілізація, досягнувши вражаючих вершин у науці та техніці, породила глобальні кризи, що поставили під загрозу саме існування людства: вона зробила людство смертним, створивши зброю масового знищення, призвела до реальної можливості руйнування біогенетичної основи людської життєдіяльності, вона ж забезпечила значне відставання розвитку людських емоцій від розумового розвитку.

Сутність культурологічного підходу у професійній освіті, за концептуальними поглядами І. Зязюна, полягає у вивченні світу людини в контексті її культурного існування, в аспекті того, чим світ є для людини, яким сенсом він для неї наповнений. Це вивчення культурної наповненості реальності, існуючих культурних програм. Культурологічний підхід як конкретно-наукова методологія пізнання та перетворення ґрунтується на аксіології – ученні про цінності та ціннісну структуру світу. Культурологічний підхід зумовлений об'єктивним зв'язком людини з культурою як системою цінностей. Людина містить у собі частину культури. Вона не лише розвивається на основі освоєної нею культури, а й вносить у неї дещо принципово нове, тобто вона стає творцем нових елементів культури. Феномен культурологічної освіти як механізму особистісної самоорганізації хаосу знань пов'язаний у контексті мистецької освіти зі специфікою художнього мислення як процесу індивідуального пошуку особистісно значущих смислів-образів, нескінченного й багатоваріантного у художньо-естетичному сприйнятті. На цій основі розроблена концепція поліцентричної інтеграції змісту загальної мистецької освіти.

На думку І. Зязюна, культурологічна парадигма професійної освіти дозволяє поєднувати у змісті одного предмета художньо-естетичного циклу всі види мистецтв, водночас, зберігаючи автономність кожного. Ключовим моментом дидактичних передумов культурологічної парадигми професійної освіти, який стосується всієї системи навчання і виховання (принципів, змісту, форм, методів, засобів), є єдина мета освіти – формування у студентів цілісної картини світу і виховання гармонійних стосунків як між окремими людьми, так і між суспільними цивілізаціями.

Використовуючи досвід театрального мистецтва і моделюючи його вплив на педагогічний процес, І. Зязюн формував культурологічну парадигму сучасної освіти. «Педагогічний процес вимагає своєрідної «магії» педагогічного впливу. Щоб його створити, треба досконало володіти технікою міжособистісного спілкування на рівні певної практичної платформи і педагогічного надзавдання. У школі, як і в театрі «...всі повинні усміхатися, оскільки тут робиться улюблена справа... Атмосфера передається глядачам. Вона, окрім усвідомлення, притягує їх до себе, очищає, викликає потребу дихати художнім (так само творчим) повітрям театру. Якби ви знали, як глядач відчуває все, що робиться за закритою завісою» [4, с. 58].

І. Зязюн наголошував, що існування традиційної парадигми освіти, яка була зорієнтована лише на отримання знань, стає неможливим. Лише той, для кого педагогіка — справжнє покликання, сенс життя й усвідомлена

цінність, спроможний вірно служити людині та відчувати потреби і реалії суспільства. У другій половині ХХ століття розпочалося утвердження нового історичного типу культури – антропоцентричної. Поява в центрі уваги юридичної думки про права людини, формування таких філософських вчень, як антропологізм, екзистенціалізм, перехід лідерства у світі науки прямує від природознавства і математики до гуманітарних дисциплін; у літературі та мистецтві все частіше головною темою стає тема утвердження особистості. Всі ці явища говорять про визрівання нової парадигми мислення – становлення культури антропоцентричного типу.

Культурологічна парадигма сучасної професійної освіти дає змогу розглядати матеріальну і духовну культуру як специфічне соціальне явище, в якому втілені сутнісні сили людини. Однак її не можна вважати лише сукупністю готових продуктів – вона є безперервним процесом виникнення, становлення, саморуху і змін. Культура перебуває в постійному русі, переосмислюється, переоцінюється і виявляє нові можливості в сучасному контексті. Здобутки культури не лише зазнали змін упродовж багатьох століть, але й заново інтерпретуються у світлі сучасних знань і досягнень історії та культури.

Діяльнісний підхід також не може досить повно відобразити всю різноманітність проявів культури. Розуміння її як творчого аспекту людської діяльності видається досить вузьким, тому що відображає лише процес виробництва, водночас культура містить у собі нерозривну єдність процесів збереження, поширення, споживання й освоєння. І. Зязюн розвинув концепцію діалогічності культури М. Бахтіна, в основі якої замість абстрактного поняття «діяльність» використовується більш конкретне – «взаємодія», що припускає наявність різних суб'єктів, пов'язаних між собою відносинами діалогу, спілкування. Аналізуючи методи завоювання аудиторії, виділяючи пасивний та агресивний методи, використовуючи досвід системи К. Станіславського, І. Зязюн розкриває архетип агресивного методу: «Цим шляхом ідуть сильні, розумні, експресивні педагоги. Їх почуття і волевиявлення вивільняються через інтелект міцним потоком і моментально приковують до себе увагу аудиторії. З натренованою впевненістю педагог такого складу ніби гіпнотизує слухачів. Хоча така гіпнотизація нетривала, все ж різноманітними прийомами її можна підтримати стільки, скільки потрібно для реалізації педагогічного завдання. Часто для цього використовуються темпоритми і своєрідна педагогічна монотонність, за допомогою яких педагог ніби «врубється» у свідомість слухача, присипляючи, а потім накручуючи його, доводячи себе і слухача до кульмінації почуттєвих переживань» [4, с. 56].

Відтак, культурологічна парадигма І. Зязюна дає можливість розглядати культуру як процес і результат взаємодії суб'єктів педагогічного процесу: викладача і студента. Їхній діалог постає як плідний, який забезпечує відкритість для одночасного взаємозбагачення і самостійного розвитку. Цей культурологічний діалог не є феноменом ізольованим, його соціодинаміка відбувається у взаємодії та взаємовпливі індивідуальностей.

У мінливих умовах сучасного глобалізованого світу професійна освіта оновлює зміст відповідно до потреб суспільства шляхом упровадження компетентнісної моделі у широкому європейському освітньому просторі, до якого інтегрується Україна. У таких умовах майбутні фахівці потребують забезпечення ціннісних настанов. Культурологічна парадигма І. Зязюна є дослідженням різних способів функціонування культури в суспільстві та їх відображення у культуротворчій діяльності, що включає творчу переробку інформації, її нагромадження, втілення нових ідей, знань, цінностей, норм, зразків у матеріальні форми, визначення способів їхньої трансляції, сприйняття й освоєння інформації суб'єктом і перетворення її в особистий досвід, тобто інтеріоризацію відповідно до власної системи цінностей. «Інтенсивність спілкування відноситься до важливої сили педагогічного впливу, яка будить зворотну реакцію вихованців. Завдяки цьому виникає взаємне спілкування і народжується справжнє педагогічне мистецтво» [4, с. 58].

На сучасному етапі розвитку суспільства проблема формування соціальної компетентності студентів вищих навчальних закладів є надзвичайно важливою. Її актуальність зумовлюється тим, що система вищої професійної освіти має забезпечити випускника ефективним інструментарієм життєвої адаптації в мінливих соціальних, виробничих умовах, сформувані ціннісні настанови та практичні вміння, які реально підтримують будь-які рольові функції, значущі для життєдіяльності людини і суспільства, здатність ефективно працювати в команді, продуктивно взаємодіяти із соціальним середовищем, постійно самовдосконалюватися. Культуру І. Зязюна трактував як систему значень, цінностей, норм, віддаючи при цьому пріоритет цінностям і вважаючи, що будь-яка велика культура є не просто конгломератом різноманітних явищ, що просто співіснують, а єдністю або індивідуальністю, всі складові якої пронизані єдиним принципом і виражають одну головну цінність. Саме цінність є основою і фундаментом будь-якої культури.

Методологія в системі педагогічної освіти, на переконання І. Зязюна, може надати впевненості у виборі підходів, у стратегічній орієнтації та запобігти тому, щоб сцієнтизація освіти не перетворилася на

технократизм, наукові розробки задля економічного і технологічного ефекту не стали антигуманними. Перехід до нової освіти неможливий без переосмислення світоглядних основ і, насамперед, без розуміння фундаментального характеру гуманітарних знань, які забезпечать культурно аксіологічну контекстуальність кожного знання, залучення нових об'єктів і предметів дослідження, серед яких можуть бути: життя та життєвий шлях людини, соціальний і природний моніторинг, методологія діалогу, методологія синтезу знань і віри.

На думку І. Зязюна, культурологічна парадигма сучасної професійної освіти є симбіозом комплексного та системного підходів. Так, у науковому дослідженні комплексний підхід використовується для аналізу не лише самого соціального чи культурного явища, що зумовлюється дією процесу художнього виховання й освіти в художній культурі, а й для всіх передумов і чинників, які впливають на його перебіг і детермінують його, навіть якщо вони недостатньо визначені, кількісно та якісно зафіксовані. Системний підхід передбачає визначеність кількісних і якісних характеристик, параметрів і структури досліджуваного соціального явища. У цьому розумінні комплексний підхід на певному рівні дослідження може перетворюватися на системний аналіз. Відтак, можна констатувати, що системний і комплексний підходи взаємодоповнюють один одного та сприяють якнайповнішому вивченню досліджуваного явища.

Серед пріоритетних напрямів сучасної освіти І. Зязюн визначає принципи цілісності, індивідуальності та культуровідповідності, зазначаючи: «Уся система навчання практично виключала найпродуктивніший із методів формування «Я-концепції» — самостійність в основних видах діяльності. Це гальмувало можливості швидко і продуктивно набувати навички і вміння використовувати одержані знання і зумовлювало орієнтації на готові зразки». Утверджуючи функціонування культурологічної парадигми, І. Зязюн працював над розв'язанням таких суперечностей: між зростанням ролі методології у науково-педагогічному дослідженні та певним ігноруванням її у предметній і методичній підготовці; між створенням нового образу людини, яка навчається, і розглядом у багатьох освітніх концепціях цього феномена як відповідного провідним казуально-детерміністським моделям світобачення, де історичність людини розуміється лінійно лише в контексті суспільних відносин, а особистість визнається засобом реалізації мети і завдань історичного прогресу; між зростанням ролі особистісних підходів і відсутністю розгляду та врахування в них багатоаспектних вимірів життя людини; між посиленням аксіологічних, моральнісних чинників навчання

і виховання та певною невідповідністю зі сферою етичних регуляторів природи як компонентів світобудови та ін.

На думку І. Зязюна, сучасний етап розвитку науки характеризується суттєвими змінами в стилі мислення, методології наукового пізнання, у структурі знання. Культурологічний підхід у системі професійної освіти вимагає використання інтегративного підходу, основними складовими якого є системний і комплексний аналіз. Це, насамперед, зумовлено тим, що художня культура розглядається як єдиний процес, що складається з окремих взаємопов'язаних між собою елементів у вигляді форм і засобів її утворення. Крім того, лише за допомогою системного аналізу можна врахувати більшість складних причинно-наслідкових взаємозв'язків і взаємозалежностей, одержати можливість визначити всі фактори впливу на процес художньої освіти та виховання в системі художньої культури як інтегрованого цілого. «Кожний талановитий педагог відзначений печаттю неповторності, всі посередності схожі один на одного невмінням запалити учнів, повести їх за собою, передати їм багатство людського досвіду, культури, почуттів. Саме посередність представляє моральне старіння і самого педагога, і його вихованців» [4, с. 60].

І. Зязюн постійно наголошував, що вся система знань про світ, людину і суспільство має бути кардинальним чином переглянута з огляду на зміни сучасних вимог як до освіти, так і до духовної спадщини. Виникає нагальна потреба повернення до людських цінностей, до особистості, яка усвідомила б себе як мікрокосм, як частину світової культури, де на основі діалогу культур вона пізнає себе у своїй культурі, примножуючи культуротворчий досвід людства. Власне ці положення, на думку І. Зязюна, є основою культурологічної парадигми в сучасній педагогічній освіті. В одному з інтерв'ю, розповідаючи про особистісний підхід як основу культурологічної парадигми педагогіки, учений наголошував: «Мене запрошували читати лекції з педагогічної майстерності в Токіо та Кіото. Хочу сказати, що педагогіка Василя Сухомлинського стала в цій країні державною системою виховання ще за його життя. Індивідуальний підхід до дитини для них – найважливіший. Японці стверджують, що три – п'ять відсотків талановитих людей дають 95 відсотків національного доходу країни!» [3].

В основі культурологічної парадигми освіти І. Зязюна лежить положення про те, що система педагогічної теорії та практики відставатиме від життя, якщо теорія і практика не будуть розвиватися як системні елементи і не будуть одночасно уможливлювати відображення і випередження освітньої дійсності. І не випадково, що сьогодні все частіше підтверджуються ідеї І. Зязюна щодо поєднання культурології з

педагогікою. З'являються нові поняття в педагогіці: педагогічна культурологія, педагогічна культура, культурологічна підготовка.

Педагогічна діяльність, спрямована на формування культурологічної компетентності особистості, має будуватися на засадах діяльнісного й особистісно зорієнтованого підходів за принципом логічної доповнюваності. Отже, на основі моделі розуміння людини в культурологічній парадигмі І. Зязюна, можна окреслити п'ять результатів виховання: виховання особистості, виховання громадянина, здатного сприймати та передавати духовні цінності, виховання як розкриття природних задатків, виховання людини як творчої індивідуальності, що розкриває свій потенціал у навколишньому світі, отримання нею універсальності у світі, духовний розвиток людини. Дидактичною основою змісту навчання і виховання студентів у контексті формування культурологічної компетентності особистості є педагогічно обґрунтовані, проблемно представлені та дидактично адаптовані системний зміст відповідних предметів, складові особистісної, ціннісно-мотиваційної, змістової, операційно-технологічної та рефлексивної складових, а також зміст реальної життєдіяльності людини у формі системи відповідних здібностей до соціально компетентної взаємодії.

Проблема формування культурологічної компетентності, конструктивних стратегій долаття життєвих ситуацій, за переконанням І. Зязюна, є вельми актуальною в контексті збереження і підтримання психологічного здоров'я суспільства, оскільки невміння ефективно використовувати свої внутрішні ресурси, недостатній розвиток навичок ефективного спілкування і своєчасного розв'язання різноманітних проблем, а також намагання уникати екзистенційних ситуацій разом із низкою інших чинників зумовлює зростання в сучасному суспільстві рівня духовного нігілізму. З іншого боку, усвідомлена культурологічна компетентність у юнацькому віці є підґрунтям для формування конструктивних стратегій долаття стресів і кризових ситуацій у зрілому віці, сприяє профілактиці девіантної поведінки, успішній соціальній адаптації, розвитку особистості.

Таким чином, загальні характеристики культурологічної парадигми І. Зязюна в сучасній освіті базуються на таких принципах: визнання розвитку особистості головним завданням освіти, а становлення унікальної індивідуальності майбутнього професіонала — її головним результатом; зміст освіти має бути наповнений культурними знаннями і загальнолюдськими цінностями; педагогічні засоби, форми і методи навчально-виховного процесу мають бути спрямовані на розвиток суб'єктних, позитивних властивостей особистості; підготовка професіонала має відбуватися в особливому культурно-виховному середовищі.

Посилання:

1. Виховання естетичної культури школярів : навч. посіб. / *І. А. Зязюн, Н. Є. Миропольська, Л. О. Хлебникова* та ін. — К. : ІЗМН, 1998. — 153 с.
2. *Зязюн І. А.* Мій шлях в освіті і педагогічній науці: від студента до міністра, від аспіранта до академіка // *Культура і спільнота у становленні педагога* / За ред. *К. Кларка і Т. Кошманової*. — Л., 2000. — С. 35-84.
3. Інтерв'ю з акад. *І. А. Зязюном*. Розмовляла *Світлана Галата* // *Освіта України*. — 2012. — № 31, 30 липня.
4. *Основы педагогического мастерства : учебное пособие для педагогических институтов*. — М. : Просвещение, 1989. — 300 с.
5. *Професійна освіта : Словник : навчальний посібник* / Уклад. *С. У. Гончаренко, І. А. Зязюн, Н. Г. Ничкало* та ін. — К. : Вища школа, 2000. — 381 с.
6. *Українська та зарубіжна культура : навч. посіб.* / *М. М. Закович, І. А. Зязюн, О. М. Семашко* та ін.; за ред. *М. М. Заковича*. — К. : Знання. — 622 с.

References (transliterated and translated):

1. *Vykhovannia estetychnoi kultury shkoliariv : navch. posib. (Forming pupils' aesthetic culture : Tutorial)*. / *I. A. Ziazium, N. Ye. Myropolska, L. O. Khliebnykova* et al. Kyiv, 1998. 153 p.
2. *Ziazium, I. A.* Mii shliakh v osviti i pedahohichnii nauksi: vid studenta do ministra, vid aspiranta do akademika (My path in education and teaching science: from a student to the minister, from a postgraduate student to an academician). // *Culture and community in becoming a teacher* / Ed. *K. Clark & T. Koshmanova*. Lviv, 2000. P. 35-84.
3. *Interv'iu z akad. I. A. Ziaziumom. Rozmovliala Svitlana Halata (Interview with Acad. I. A. Ziazium. Interviewed by Svetlana Halata)*. // *Education of Ukraine*, 2012. № 31, 30 July.
4. *Osnovy pedagogicheskogo masterstva : uchebnoye posobiye dlya pedagogicheskikh institutov (Principles of Teaching Mastery : Tutorial for pedagogical institutions)*. Moscow, 1989. 300 p.
5. *Profesiina osvita : Slovnyk : navchalnyi posibnyk (Professional education : Dictionary : Tutorial)*. / Compiled by *S. U. Honcharenko, I. A. Ziazium, N. H. Nychkalo* et al. Kyiv, 2000. 381 p.
6. *Ukrainska ta zarubizhna kultura : navch. posib. (Ukrainian and foreign culture : Tutorial)*. / *M. M. Zakovych, I. A. Ziazium, O. M. Semashko* et al.; ed. by *M. M. Zakovych*. Kyiv, 622 p.

Стаття надійшла до редакції 29.01.2015

М. Якубовская

Культурологическая парадигма в научном наследии И. А. Зязюна

Академик *И. А. Зязюн* был учителем и наставником целой когорты ученых, заряжал своей неусыпной энергией, кристаллической чистотой и самоотверженностью, с которой служил своему делу. На примере исследования архетипа его научного наследия исследуются главные философско-эстетические основы тенденций развития современного образования как

парадигмы формирования культурологической компетенции студентов. Определяется роль предметов культурологического цикла, в данном случае театрального искусства, при соответствующем обновлении как учебного содержания, так и соответствующих методик, которые способны творить соответствующий учебно-воспитательный культурологический феномен; способствовать формированию не только качественно нового специалиста; а и будет способствовать становлению взаимопонимания между отдельными индивидами и цивилизациями. Анализируются задачи методологического обеспечения профессиональной подготовки современных специалистов, поскольку данное направление приобретает приоритетное значение, а переориентация образования по формированию личности на стратегию ее развития и саморазвития, заложенная акад. И. А. Зязюном, реализуется в личностно ориентированных, гуманистических научных парадигмах и педагогических системах. Исследуется, как основой педагогического мастерства становится культура, является сложной, динамичной, целостной системой культурологических доминант, иерархией систем различной степени сложности и организации; которые, отличаясь друг от друга по характеру, назначению, ролью в жизни общества и особым местом в его духовной культуре, в совокупности образуют единое духовное поле культурной жизни. Все эти факторы составляют основу культурологического подхода в системе современного профессионального образования, формируют основной показатель уровня мотивационной компетенции будущих специалистов, являются действующей моделью современной культурологической парадигмы образования.

Ключевые слова: профессиональное образование, формирование культурологической компетенции, парадигма бытия, архетип научного творчества, системный, компетентностный, личностно-деятельностный, культурологический и интегративные методы.

M. Yakubovska

Culturalogical Paradigm in the Scientific Heritage of I. A. Ziaziun

Academician I. A. Ziaziun was a teacher and mentor of a cohort of scientists, charged them with his great energy, crystal purity and dedication with which he served his cause. Based on the research of his scientific heritage archetype the article investigates major philosophical and aesthetic principles of modern education trends as a paradigm of students' cultural competence formation. The author outlines the role of cultural objects cycle, in this case Performing Arts, with a corresponding update both the educational content and the appropriate techniques that are able to create appropriate teaching and

educational cultural phenomenon; not only contribute to the formation of a qualitatively new specialist; but also will contribute to mutual understanding between individuals and civilizations. The article also analyzes the problem of methodological support of modern specialists' training, since this area became a priority, and the reorientation of education from the identity formation to the strategy of personality's development and self-development, laid by Acad. I. A. Ziaziun, realized in learner-oriented, humanistic scientific paradigms and educational systems. We investigate how the foundation of pedagogical skills is a culture that is complex, dynamic, integrated system of cultural landmarks, the hierarchy of various degrees of complexity and organization; which differ from each other in character, purpose, role in society and a special place in his spiritual heritage, together forming a spiritual field of cultural life. All these factors form the basis of cultural approach to the contemporary professional education, form the main indicator of motivational competence of future specialists, and are a valid model of modern cultural paradigm of education.

Key words: professional education, the formation of cultural competence, paradigm of being, the archetype of scientific creativity, system, competence, personality and activity, cultural and integrative methods.

Рецензент – доктор педагогічних наук,
професор О. А. Лавріненко